

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Обласні, Київська міська
державні адміністрації

Засновники закладів освіти,
що фінансуються за рахунок
освітньої субвенції

Про розрахунок обсягу
освітньої субвенції на 2021 рік

Міністерство освіти і науки України за підтримки шведсько-українського проєкту «Підтримка децентралізації в Україні» (SKL International) підготувало інформаційні довідки щодо розрахунку обсягів освітньої субвенції для обласних бюджетів та бюджетів територіальних громад на 2021 рік, що розміщені на офіційному вебсайті Міністерства за посиланням: <https://bit.ly/3yz61t2>.

Інформаційні довідки призначені для кращого розуміння особливостей розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами та можуть бути одним із основних джерел інформації для засновників закладів освіти в процесі аналізу ефективності мережі закладів та прийняття управлінських рішень щодо її оптимізації.

Інформаційна довідка щодо розрахунку освітньої субвенції для кожного місцевого бюджету містить:

базову інформацію про засновника та огляд розподілу освітньої субвенції, включаючи історію розподілу з 2016 року (або з моменту утворення територіальної громади);

підсумки розподілу освітньої субвенції та детальний розрахунок обсягу освітньої субвенції на 2021 рік згідно з формулою розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1088 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» (зі змінами);

графічну інформацію щодо розподілу освітньої субвенції, що дозволяє порівняти динаміку зміни окремих параметрів;

Сертифікат: 008498ff001fcb2f000000047b3000f9e7d9e258
Підписувач: Даниленко Світлана Василівна
Дійсний: з 03.06.2020 11:27 по 03.06.2022 11:27
Цифрова позначка часу: 26.05.2021 10:31:31

Міністерство освіти і науки України

1/11-3775 від 26.05.2021

для територіальних громад – перелік закладів загальної середньої освіти (без врахування приватних, спеціальних та вечірніх шкіл). Кількість учнів та класів опорних закладів зазначена без урахування кількості учнів та класів у філіях, при цьому філії наведено у переліку окремо. Такий перелік містить спеціальні відмітки для кожного закладу освіти, які характеризують співвідношення фактичної наповнюваності класів закладу до розрахункової наповнюваності класів, визначеної для бюджету громади.

Крім того, Міністерство освіти і науки України як головний розпорядник освітньої субвенції надає роз'яснення щодо особливостей розподілу та використання освітньої субвенції між місцевими бюджетами у 2021 році.

Розподіл освітньої субвенції

Відповідно до частини третьої статті 103² Бюджетного кодексу України освітня субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, та затверджується Кабінетом Міністрів України і має враховувати, зокрема, такі параметри:

1) кількість учнів закладів загальної середньої освіти, учнів, які здобувають повну загальну середню освіту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти державної та комунальної власності, студентів, які здобувають повну загальну середню освіту в закладах фахової передвищої освіти і коледжах державної та комунальної власності, у міській та сільській місцевостях, гірських населених пунктах;

2) розрахункову наповнюваність класів;

3) навчальні плани.

Таким чином, фактична кількість ставок педагогічних працівників чи фактичний фонд оплати праці педагогічних працівників не враховуються при розподілі освітньої субвенції між місцевими бюджетами.

Формування обсягів освітньої субвенції для місцевих бюджетів на 2021 рік здійснено відповідно до формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1088 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» (зі змінами, далі – Формула).

Зауважимо, що розподіл освітньої субвенції здійснено за єдиними підходами для всіх 1463 місцевих бюджетів України на основі фактичного контингенту учнів та з урахуванням об'єктивних параметрів: щільності учнів, відсотка населення, що проживає у сільській місцевості, а також чисельності та щільності населення.

Розподіл обсягу освітньої субвенції між місцевими бюджетами щороку здійснюється на підставі контингенту учнів усіх типів закладів загальної середньої освіти станом на 5 вересня року, що передує плановому бюджетному періоду. Джерелом інформації про кількість учнів та класів закладів загальної

середньої освіти є дані форми № ЗНЗ-1, подані закладами освіти в інформаційно-телекомунікаційній системі «Державна інформаційна система освіти» (ІТС «ДІСО»).

Для обчислення кількості ставок вчителів закладів загальної середньої освіти застосовується показник розрахункової наповнюваності класів – середнього рівня наповнюваності класів закладів загальної середньої освіти відповідної територіальної громади (або середній рівень наповнюваності класів закладів загальної середньої освіти, фінансування яких здійснюється з відповідного обласного бюджету) за умови раціональної організації шкільної мережі.

Для територіальних громад з чисельністю населення менше ніж 40 тис. осіб та/або із щільністю населення менше ніж 50 осіб на 1 кв. кілометр (територіальні громади типу I) розрахункова наповнюваність класів визначається залежно від щільності учнів та відсотка населення, що проживає в сільській місцевості.

Для територіальних громад із щільністю населення 50 осіб на 1 кв. кілометр і більше та чисельністю населення 40 тис. осіб і більше (територіальні громади типу II) розрахункова наповнюваність класів визначається залежно від чисельності населення та відсотка населення, що проживає в сільській місцевості.

Інформація щодо площі та населення кожної територіальної громади щороку надається Міністерством розвитку громад та територій України.

Крім того, з метою уникнення надмірних дисбалансів при розподілі освітньої субвенції, зокрема для бюджетів новостворених територіальних громад, які не мали часу для оптимізації мережі, у 2021 році застосовано механізм коригування розрахункової наповнюваності класів залежно від фактичної наповнюваності класів. Для бюджетів територіальних громад, для яких різниця між розрахунковою наповнюваністю класів та фактичною наповнюваністю класів учнями становить дві одиниці та більше, розрахункова наповнюваність класів коригується шляхом зменшення такої різниці до 20 відсотків (із заокругленням до 0,5 відповідно до математичних правил заокруглення).

Наприклад, якщо для певної територіальної громади розрахункова наповнюваність класів становить 14 учнів на клас, а фактична (середня) наповнюваність класів – 11,8 учнів на клас, розрахункова наповнюваність для такої громади зменшується шляхом зменшення різниці між показниками до 20 відсотків ($14 - (14 - 11,8) * 80\% = 12,24$) та після заокруглення становитиме 12 учнів на клас.

Розрахункова наповнюваність класів учнями закладів загальної середньої освіти для обласних бюджетів становить 20; для бюджету м. Києва та всіх приватних закладів загальної середньої освіти – 27,5.

Для інших груп учнів та студентів розрахункова наповнюваність становить:

класів учнями, які здобувають загальну середню освіту у спеціальних школах, навчально-реабілітаційних центрах, спеціальних класах закладів загальної середньої освіти, – 9;

класів учнями, які здобувають загальну середню освіту у класах (групах) з вечірньою (заочною) формою навчання закладів загальної середньої освіти для обласних бюджетів та бюджетів територіальних громад типу I – 11, для територіальних громад типу II та бюджету м. Києва – 19;

виховних груп учнями гімназій та ліцеїв, у складі яких є інтернати з частковим або повним утриманням учнів, санаторних шкіл, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), училищ фізичної культури і спорту (в тому числі олімпійського резерву), шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою військово-фізичною підготовкою, дитячих будинків, крім учнів, що приходять на навчання, – 20;

виховних груп учнями спеціальних шкіл, навчально-реабілітаційних центрів, крім учнів, що приходять на навчання, – 5;

груп учнями, які здобувають повну загальну середню освіту у закладах професійної (професійно-технічної) освіти державної або комунальної власності, – 26;

груп студентами, студенти, які навчаються за державним та регіональним замовленням і здобувають повну загальну середню освіту в закладах фахової передвищої освіти і коледжах державної форми власності, що мають статус окремих юридичних осіб, які згідно із Законом України «Про Державний бюджет на 2018 рік» (додаток 10) передані на фінансове забезпечення з місцевих бюджетів, та комунальної власності, – 23.

Показник середнього (розрахункового) розміру заробітної плати з нарахуваннями на 2021 рік складає 178,58 тис. грн – для асистентів вчителів в інклюзивних класах та педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів, 190,38 тис. грн – для вчителів закладів загальної середньої освіти. У структуру розрахункової заробітної плати враховано всі обов'язкові доплати та надбавки, передбачені чинним законодавством, зокрема надбавку за престижність педагогічної праці в розмірі 25%, допомогу на оздоровлення та щорічну грошову винагороду в розмірі місячного посадового окладу.

Обсяг субвенції на оплату праці з нарахуваннями директорів шкіл, їх заступників та інших педагогічних працівників, що не проводять уроки, обчислюється за допомогою відповідного коефіцієнту приведення. Крім того, до розрахунку субвенції включається кількість ставок педагогічних працівників при поділі класів на групи та надбавка для закладів, які розташовані в гірській місцевості, в обсязі 25%. Детальні розрахунки цих складових обсягу освітньої субвенції наведені в інформаційних довідках.

Навчальний план – середня кількість академічних годин на тиждень, що передбачена типовими навчальними планами для відповідних типів закладів загальної середньої освіти. Навчальний план, що застосовано при розподілі освітньої субвенції між місцевими бюджетами у 2021 році, наведено в таблиці:

Тип закладу	Навчальний план, години		
	Початкова освіта	Базова середня освіта	Профільна середня освіта
Заклади загальної середньої освіти	25	34	38
Спеціальні школи та навчально-реабілітаційні центри	33	36	38
Класи з вечірньою (заочною) формою навчання	23		
Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (в частині здобуття повної загальної середньої освіти)	28		
Заклади фахової передвищої освіти і коледжі (в частині здобуття повної загальної середньої освіти)	30		

Таким чином, діючий формульний підхід до розподілу освітньої субвенції спрямований на підвищення якості освітніх послуг через стимулювання органів місцевого самоврядування до оптимізації неефективної мережі закладів. Якщо фактична (середня) наповнюваність класів є меншою за розрахункову (нормативну) наповнюваність класів чи в разі утримання малокомплектних закладів, різниця в кількості ставок педагогічних працівників має покриватися за рахунок власних доходів місцевого бюджету.

Пунктом 2 частини першої статті 89 Бюджетного кодексу України передбачено, що видатки на загальну середню освіту належать до видатків, що здійснюються з бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад. Крім того, відповідно до Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 (із змінами), відповідні місцеві ради мають право додатково понад обсяги субвенції планувати та здійснювати з місцевих бюджетів оплату поточних та капітальних видатків закладів та установ освіти, що визначені у статті 103² Бюджетного кодексу України.

Відповідно до частини першої статті 51 Бюджетного кодексу України керівники бюджетних установ утримують чисельність працівників та здійснюють фактичні видатки на заробітну плату, включаючи видатки на премії та інші види заохочень чи винагород, матеріальну допомогу, лише в межах бюджетних асигнувань на заробітну плату, затверджених для бюджетних установ у кошторисах.

Відповідно до частини четвертої статті 77 Бюджетного кодексу України Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, міські, районні, селищні,

сільські ради при затвердженні відповідних бюджетів враховують у першочерговому порядку потребу в коштах на оплату праці працівників бюджетних установ відповідно до встановлених законодавством України умов оплати праці та розміру мінімальної заробітної плати.

Отже, наполягаємо на неухильному виконанні статей 51 та 77 Бюджетного кодексу України при затвердженні місцевих бюджетів.

Перерозподіл обсягу освітньої субвенції протягом бюджетного року за рішенням Кабінету Міністрів України може бути здійснено виключно з об'єктивних причин, які не враховані у формулі розподілу освітньої субвенції, зокрема помилково врахована площа територій, контингент учнів тощо. Перевищення фактичної кількості ставок над розрахунковою чи збільшення надбавки за престижність педагогічної праці не є підставою для здійснення перерозподілу освітньої субвенції.

У разі виявлення помилок у вихідних даних, що використовуються при розподілі освітньої субвенції, рекомендуємо засновникам закладів освіти звертатися до департаментів (управлінь) освіти і науки обласних державних адміністрацій, які зможуть поінформувати МОН про виявлені неточності.

Використання освітньої субвенції

Відповідно до частини першої статті 103² Бюджетного кодексу України освітня субвенція спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у таких типах закладів освіти:

- 1) початкові школи, гімназії (крім дошкільних підрозділів у таких закладах), ліцеї;
- 2) спеціальні школи;
- 3) заклади спеціалізованої освіти: мистецькі, спортивні, військові (військово-морські, військово-спортивні), наукові ліцеї, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою;
- 4) дитячі будинки, навчально-реабілітаційні центри, інклюзивно-ресурсні центри;
- 5) заклади професійної (професійно-технічної) освіти державної та комунальної власності в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти;
- 6) заклади фахової передвищої освіти і коледжі державної та комунальної власності в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти.

Крім того, пунктом 50 Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України встановлено, що до приведення установчих документів закладів освіти у відповідність з вимогами законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» їх фінансове забезпечення здійснюється відповідно до порядку, який діяв у 2019 році. Дія цього пункту розповсюджується і на санаторні школи (санаторні школи-інтернати), зокрема роз'яснення щодо

фінансування санаторних шкіл (санаторних шкіл-інтернатів) надані листом МОН від 28.04.2021 № 1/11-2946.

Механізм використання освітньої субвенції визначається Порядком та умовами надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 (зі змінами, далі – Порядок та умови).

Відповідно до частини четвертої статті 103² Бюджетного кодексу України та пункту 3 Порядку та умов залишки коштів за освітньою субвенцією на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використовуються в наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази закладів та установ освіти державної та комунальної власності, зазначених у частині першій статті 103² Бюджетного кодексу України.

Залишки коштів за освітньою субвенцією першочергово мають бути спрямовані за цільовим призначенням освітньої субвенції – на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників. Лише в разі забезпечення в повному обсязі обов'язкових виплат на оплату праці з нарахуваннями педагогічним працівникам на поточний бюджетний рік відповідні засновники можуть розглядати можливість спрямування залишків коштів за освітньою субвенцією на оновлення матеріально-технічної бази закладів та установ освіти, зазначених у частині першій статті 103² Бюджетного кодексу України. Пунктом 3 Порядку та умов визначено перелік напрямів, на які насамперед можуть спрямовуватися залишки коштів за освітньою субвенцією, проте цей перелік не є вичерпним.

Детальні роз'яснення про використання залишків коштів за освітньою субвенцією надані листом МОН від 28.04.2021 № 1/11-2907.

Пунктом 8 Порядку та умов відповідним місцевим радам надано право:

передавати кошти субвенції та залишки субвенції минулих років у вигляді міжбюджетного трансферту іншим місцевим бюджетам;

перерозподіляти в межах відповідного місцевого бюджету кошти субвенції між відповідними типами закладів та установ освіти, що визначені у статті 103² Бюджетного кодексу України, для забезпечення в повному обсязі обов'язкових виплат на оплату праці з нарахуваннями педагогічним працівникам;

розподіляти залишки субвенції на кінець бюджетного періоду відповідними рішеннями, а також додатково понад обсяги субвенції планувати та здійснювати з місцевих бюджетів оплату поточних та капітальних видатків закладів та установ освіти, що визначені у статті 103² Бюджетного кодексу України, включаючи погашення бюджетних зобов'язань минулих років, взятих на облік в органах Казначейства.

Таким чином, засновники самостійно здійснюють розподіл освітньої субвенції (включаючи залишки субвенції минулих років) між відповідними закладами та установами освіти для забезпечення в повному обсязі обов'язкових виплат на оплату праці з нарахуваннями педагогічним працівникам.

Підвищення якості освітніх послуг та ефективності використання коштів освітньої субвенції

З урахуванням вищезазначеного розмір заробітної плати педагогічних працівників у конкретній територіальній громаді насамперед залежить від спроможності мережі закладів загальної середньої освіти на відповідній території. Після завершення адміністративно-територіальної реформи в Україні територіальні громади мають провести ґрунтовний аналіз діючої мережі та в літній період прийняти управлінські рішення щодо формування оптимальної мережі закладів загальної середньої освіти, що буде якнайкраще забезпечувати освітні потреби учнів, які здобувають загальну середню освіту на всіх її рівнях.

Крім того, дослідження показують, що малий розмір класів та шкіл у сільській місцевості тісно пов'язаний із причинами гірших навчальних результатів учнів. Через малий розмір сільських шкіл у них не організовується позаурочна активність для учнів, вчителі викладають одночасно декілька предметів, що призводить до втрати якості, учні не мають доступу до профільного навчання та поглибленого вивчення окремих предметів, а обмежені бюджетні ресурси використовуються неефективно, що призводить до неможливості підвищення заробітних плат педагогам та створення сучасного освітнього середовища одночасно в усіх закладах. У результаті учні сільських шкіл мають гірший доступ до якісної освіти порівняно з учнями міських закладів.

Процес оптимізації мережі доцільно розпочати з аналізу затверджених штатних розписів закладів освіти та перевірки обчислення фактичної кількості ставок педагогічних працівників, що утримуються за рахунок освітньої субвенції. Ставки педагогічних працівників, введення яких не передбачено чинним законодавством, можуть фінансуватися виключно за рахунок власних доходів місцевих бюджетів.

Слід зазначити, що згідно з пунктом 6 Порядку та умов за рахунок субвенції не здійснюється фінансування закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи та приватних закладів загальної середньої освіти), кількість учнів в яких становить менше 25 осіб.

Одним із пріоритетів державної політики у сфері освіти залишається створення спроможної мережі опорних закладів загальної середньої освіти, що мають забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх учнів незалежно від місця їх проживання. Щороку з державного бюджету місцевим бюджетам виділяються субвенції на оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти, які в першу чергу спрямовуються на опорні заклади освіти.

Відповідно до Положення про опорний заклад освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 червня 2019 р. № 532 (зі змінами), кількість здобувачів освіти опорного закладу освіти (без урахування їх кількості у філіях) повинно становити не менш як 200 осіб. Філія опорного закладу освіти забезпечує здобуття початкової освіти, а також за рішенням засновника – базової середньої освіти. Таким чином, функціонування опорних закладів освіти з кількістю здобувачів освіти (без урахування їх кількості у філіях) менш як

200 учнів та/чи наявності філій опорних закладів, що забезпечують здобуття профільної середньої освіти (10-11(12) класи), не відповідає чинному законодавству.

При цьому оптимізація, як правило, означає не ліквідацію закладу загальної середньої освіти, а його реорганізацію шляхом пониження ступеня. Заклади початкової освіти (1-4 класи) мають бути максимально наближеними до місця проживання учнів, у той час як для учнів 5-11(12) класів з метою забезпечення доступу до якісної освіти може бути забезпечено підвезення до закладів освіти та у зворотному напрямі відповідно до чинного законодавства.

Зауважимо, що відповідно до частини другої статті 32 Закону України «Про повну загальну середню освіту» в разі реорганізації чи ліквідації закладу загальної середньої освіти засновник зобов'язаний забезпечити учням можливість продовжити здобуття загальної середньої освіти на відповідному рівні освіти. Реорганізація і ліквідація закладів загальної середньої освіти в сільській місцевості допускаються лише після громадського обговорення проєкту відповідного рішення засновника.

Крім того, відповідно до Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25 вересня 2020 року № 2205, учні, які проживають на відстані від закладу освіти понад 2 км, забезпечуються підвезенням у порядку, визначеному засновником (засновниками) закладу освіти відповідно до законодавства. Щорічно з державного бюджету місцевим бюджетам спрямовуються кошти на придбання шкільних автобусів для підвезення учнів та педагогічних працівників на умовах співфінансування. Так, на 2021 рік розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1570-р місцевим бюджетам спрямовано 487,4 млн грн на придбання шкільних автобусів, у тому числі обладнаних місцями для дітей з особливими освітніми потребами.

МОН постійно проводить моніторинг роботи формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами та аналізує ефективність використання коштів субвенції. З метою вдосконалення формули розподілу освітньої субвенції на наступні бюджетні періоди Міністерством освіти і науки України створено робочу групу, до складу якої входять представники МОН, Мінфіну, асоціацій органів місцевого самоврядування, Інституту освітньої аналітики, а також експерти проєкту «Підтримка децентралізації в Україні» (SKL International).

Просимо обласні державні адміністрації сприяти в поширенні цього листа серед територіальних громад області.

Заступник Міністра

Світлана ДАНИЛЕНКО